

De vaste commissie voor Financiën heeft op 10 september 2015 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Financiën over zijn brief van 26 juni 2015 over onderzoek naar uitbreiding van het aantal organisaties van openbaar belang (Kamerstuk 33 977, nr. 6).

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De griffier van de commissie,
Berck

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief «onderzoek uitbreiding aantal organisaties van openbaar belang». Deze leden hebben tot nu toe als standpunt «nee, tenzij ...» het onderzoek naar nut, noodzaak, gevolgen en effecten positief is. En dat klip en klaar is dat dit een oplossing voor de problemen in de sectoren is. Dat is de leden van de fractie van de VVD echter nog niet helder met deze brief. Zij hebben daarom nog een aantal vragen. Ook een niet oob-accountantsverklaring moet overigens gewoon goed en betrouwbaar zijn. Prioriteit dient te liggen bij de verbetering van de kwaliteit van het huidige accountantswerk. De verantwoordelijkheid ligt natuurlijk primair bij de (semi-)publieke instellingen en hun toezichthouders, die wordt niet weggenomen door een eventuele oob-status. Hierin spelen elementen als cultuur, openheid, checks and balances en elkaar aanspreken nog sterker dan een extra goedkeuring van een externe accountant.

Kan er een compleet en volledig totaaloverzicht worden gegeven van alle verschillen tussen een oob-status en een «gewone» status?

Wat zijn de gevolgen voor de accountantskosten en de administratieve lasten voor organisaties die aangewezen worden als oob? Wat zijn de overige gevolgen? Hoe past de aanwijzing van de oob-status voor veel meer sectoren in het kabinetsbeleid van vermindering van administratieve lasten? In de brief lezen de leden van de VVD-fracties dat de aanvullende waarborgen neergelegd in de Wta niet direct gevolgen heeft voor de gecontroleerde organisatie. Hoe ziet de Minister dat? Want uiteindelijk zullen alle kosten toch bij de gecontroleerde organisatie komen te liggen?

In hoeverre is de kwaliteit van de oob-verklaring beter dan de gewone accountantsverklaringen in deze sectoren, want over de grote accountantskantoren die de meeste oob-verklaringen afgeven, is ook veel discussie over de kwaliteit van het accountantswerk?

De oob-status is gericht op private organisaties, zoals beursgenoteerde ondernemingen en financiële instellingen (banken en verzekeraars). In hoeverre is dit relevant voor en zonder meer van toepassing op (semi-)publieke instellingen? Welke problemen zijn er in de verschillende onderzochte sectoren en in hoeverre is de oob-status daar een oplossing voor?

Welke gevolgen hebben de voorgestelde wijzigingen op de markt voor accountantskantoren? En welke voor de arbeidsmarkt van accountants?

De leden van de VVD-fractie lezen dat er gebruik gemaakt kan worden van een lidstaatoptie van de Europees Richtlijn 2006/43/EG betreffende wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen. In welke landen wordt gebruik gemaakt van deze lidstaatoptie en voor welke sectoren?

In de brief wordt aangegeven dat door de aanvullende maatregelen de kans op een ondeugdelijke controleverklaring bij oob's kleiner is. Wat is de kans op een ondeugdelijke controleverklaring bij een oob? Wat is het percentage daadwerkelijk ondeugdelijke controleverklaringen bij oob's? Wat is de kans op een ondeugdelijke controleverklaring bij een «gewone» accountantsverklaring? Wat is het percentage daadwerkelijk ondeugdelijke controleverklaringen bij een niet oob-status?

De leden van de VVD-fractie vinden dat terecht wordt opgemerkt dat eventuele misstanden bij bepaalde organisaties niet kunnen worden voorkomen of kunnen worden aangepakt door de toekenning van de oob-status. Welk probleem lost de oob-status dan wel op? Waarom wordt dan toch voor de toekenning van de oob-status in bepaalde sectoren gekozen en niet gekozen voor verbetering van het bestaande accountantswerk in die sectoren, zoals ook wordt gedaan bij zorg- en onderwijsinstellingen en gemeenten?

Woningcorporaties

Welke problemen signaleert de Minister bij de woningcorporaties waarvoor de oob-status een oplossing zou moeten zijn? Welke problemen in de corporatiesector hadden voorkomen kunnen worden met een oob-status? Welke problemen signaleren het Centraal Fonds Volkshuisvesting en de Inspectie Leefomgeving en Transport waarvoor de oob-status een oplossing zou moeten zijn? Waarom wordt voor de woningcorporaties niet gekozen voor een «eigen» aanpak zoals bij de zorg, het onderwijs en de gemeenten? Waarom gelden de argumenten van eigenheid, die voor gemeenten blijkbaar wel gelden, niet voor woningcorporaties?

Volgens de leden van de fractie van de VVD is vooral uniforme verslaggeving de grote uitdaging van woningcorporaties, zodat de maatschappelijke prestaties goed vergeleken kunnen worden. Wat voegt het regime voor oob daaraan toe?

Wat zijn de kosten voor woningcorporaties? Want er zijn 70 corporaties met minder dan 800 woningen. In hoeverre zullen extra administratieve lasten en meer regels leiden tot (onnodige) fusies?

Het kabinet wil kijken naar de proportionaliteit en verhoogde lasten en verplichtingen van de oob-status voor kleine woningcorporaties. Waar denkt de Minister precies aan?

Netbeheerders

In hoeverre heeft de ACM geconstateerd dat de netbeheerders met een oob-status vanwege beursgenoteerde obligaties betere, betrouwbaardere gegevens aanleveren dan diegene zonder een oob-status?

Hoe groot is het probleem van het aanleveren van onjuiste data door netbeheerders? Hoe vaak hebben netbeheerders zonder oob-status foutieve gegevens en data aangeleverd bij de ACM (en ook hoe vaak met oob-status)? Hoe vaak zijn er ondeugdelijke controleverklaringen afgegeven voor netbeheerders?

Is de enige reden voor de aanwijzing van de oob-status voor netbeheerders de ACM? Wat vinden de netbeheerders zelf?

Gemeenten

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de afweging met betrekking tot de gemeenten vanwege de eigenheid van gemeenten en de bijzondere positie van gemeenten die in een totaal andere omgeving en setting opereren dan beursgenoteerde ondernemingen en financiële instellingen. Waarom geldt dit niet voor de andere organisaties, die nu wel de oob-status krijgen? De oob-werkwijze uit de private sector leidt niet perse tot een betere controle in de publieke of gemeentelijke sector.

«Op dit moment» suggereert overigens dat kabinet de gedachte nog niet loslaat. Waarom blijft dit boven de markt hangen? Wil het kabinet de stappen van de VNG-werkgroep afwachten? Is het daarmee een soort stok achter de deur?

De plannen van de gemeenten worden naar verwachting in juli 2015 gepresenteerd. Heeft dit inmiddels plaatsgevonden? Zo ja, wat is daarvan de uitkomst? Zo nee, waardoor is de vertraging ontstaan?

Onderwijsinstellingen en instelling voor het wetenschapsbeleid

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de afweging met betrekking tot de onderwijsinstellingen.

Waarom is er volgens het vakdepartement aanleiding om de grotere instellingen voor onderzoek en onderzoeksbeleid wel de oob-status te geven? Welke problemen hebben deze instellingen waarvoor dit een oplossing moet zijn? Om welke instellingen gaat het dan of is het beperkt tot de Koninklijke Bibliotheek, NWO en KNAW?

Wat voegt het aanmerken als «wettelijke controle» in de zin van de Wta toe aan de huidige situatie? Waarvan is het aanmerken als «wettelijke controle» in de zin van de Wta afhankelijk? Welke kosten zijn hieraan verbonden?

Pensioenfondsen

Wat is de aanleiding om de pensioenfondsen de oob-status te geven? Welke problemen hebben de pensioenfondsen waarvoor de oob-status een oplossing moet bieden? Wat vinden de pensioenfondsen van het geven van de oob-status? Waarom zijn de eisen in de Pensioenwet niet voldoende?

Zou eventueel een eigen «verbeterprogramma», zoals die bijvoorbeeld in de zorgsector, ervoor zorgen dat er geen oob-status komt? In hoeverre is hierover gesproken met de pensioenfondsen? Waarom zou er een verbeterprogramma nodig zijn bij de pensioenfondsen?

De leden van de fractie van de VVD denken dat een oob-status voor de pensioenfondsen niets toevoegt. Het kabinet wil kijken naar de proportionaliteit en verhoogde lasten en verplichtingen van de oob-status voor kleine pensioenfondsen. Waar denkt de Minister precies aan? In hoeverre is zo'n grens niet altijd arbitrair?

Zorginstellingen

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de afweging met betrekking tot zorginstellingen.

Wat voegt het aanmerken als «wettelijke controle» in de zin van de Wta toe aan de huidige situatie? Waarvan is het aanmerken als «wettelijke controle» in de zin van de Wta afhankelijk? Welke kosten zijn hieraan verbonden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de uitkomsten van het onderzoek naar de uitbreiding van het aantal organisaties van openbaar belang (oob's). De afgelopen jaren zijn bij een flink aantal (semi-)publieke instellingen, zoals onderwijsinstellingen en

woningcorporaties, financiële misstanden naar boven gekomen, terwijl in de zorg accountants in verklaarden de jaarrekening niet te zullen goedkeuren. Door meer (semi-)publieke instellingen aan te merken als oob worden aan de controle van de jaarrekening van deze instellingen strengere eisen gesteld. Dit kan volgens de leden van de PvdA-fractie bijdragen aan het voorkomen van financiële misstanden. Over het onderzoek naar de uitbreiding van het aantal organisaties van openbaar belang hebben de leden van de PvdA-fractie nog de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie onderschrijven het voornemen om, overeenkomstig de aanbeveling van de parlementaire enquêtecommissie woningcorporaties, woningcorporaties aan te merken als oob's. Daarbij moet nog nader worden bezien of het wenselijk is om kleinere woningcorporaties als oob aan te merken. De leden van de PvdA-fractie vragen welke verplichten die samenhangen met de oob-status onevenredig zwaar zouden kunnen drukken op kleinere woningcorporaties?

De leden van de PvdA-fractie vragen nader toe te lichten waarom, gelet op de recente financiële misstanden bij onderwijsinstellingen, weinig toegevoegde waarde wordt gezien in de toekenning van de oob-status aan onderwijsinstellingen. De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat de accountantscontrole van onderwijsinstellingen in ieder geval zou moeten worden aangemerkt als «wettelijke controle» in de zin van de Wta, zodat accountantsorganisaties een AFM-vergunning moeten hebben om controles uit te oefenen bij onderwijsinstellingen. De genoemde leden vragen de Minister nader toe te lichten waarom hij nog wil bekijken of er aanleiding is de accountantscontrole bij onderwijsinstellingen aan te merken als wettelijke controle in de zin van de Wta.

De afgelopen jaren waren er grote problemen bij de controle en goedkeuring van de jaarrekening van zorginstellingen. De leden van de PvdA-fractie vragen nader toe te lichten waarom de Minister, gelet op deze problemen, zorginstellingen vooralsnog niet wil aanmerken als oob's en daarbij in te gaan op de gehanteerde redenering dat het verlenen van een oob-status aan zorginstellingen, waardoor de accountant strikter toetst, niet zou bijdragen aan het streven van het kabinet om te borgen dat elke euro die aan zorg wordt uitgegeven ook rechtmatig wordt besteed. Voorts menen de leden van de PvdA-fractie dat het goed zou zijn om de accountantscontrole van zorginstellingen in ieder geval aan te merken als «wettelijke controle» in de zin van de Wta. Het kabinet heeft aangegeven dit nader te willen bekijken en de leden van de PvdA-fractie vragen wanneer de Minister hier op terugkomt?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

De leden van de SP-fractie hebben met instemming kennisgenomen van de uitkomsten van het onderzoek en de beleidsvoornemens van het kabinet. Deze leden steunen de Minister in zijn opvatting dat het aanmerken van bepaalde organisaties als oob, de kwaliteit van de accountantscontrole kan bevorderen.

De leden van de SP-fractie hebben een vraag over de aanvullende waarborgen ten aanzien van de controle op een oob. Zij lezen dat een controleverklaring pas wordt afgegeven wanneer een kwaliteitsbeoordelaar de kwaliteit van de controle heeft beoordeeld. Wordt de controleverklaring te allen tijde afgegeven, of wordt deze alleen afgegeven als de kwaliteit als voldoende is beoordeeld?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Minister. Hoewel de brief helder uiteenzet welke keuzes het kabinet maakt, hebben zij toch nog enkele vragen.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister naar de scheiding van advies- en controlewerkzaamheden en of deze alleen voor oob's van toepassing is zoals wordt gesuggereerd. Dit zou namelijk betekenen dat een uitbreiding van het aantal oob's voor de betreffende instellingen en hun accountant ook gevolgen kan hebben voor de adviespraktijk tussen instelling en accountant, terwijl dat gevolg niet worden genoemd. De Minister stelt dat de oob-definitie oorspronkelijk in EU-verband is bedacht voor private instellingen en niet zozeer voor publieke instellingen. Kan de Minister een indicatie geven van hoe de oob-maatregel in andere EU-landen wordt gebruikt ten opzichte van publieke instellingen? Oftewel: wordt deze discussie alleen in Nederland gevoerd, zo vragen deze leden.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om bijzondere aandacht om bij de uitwerking van de aangekondigde AMvB zeer scherp te zijn op de verhouding tussen de meerwaarde van het uitbreiden van de oob-status aan instellingen en de proportionaliteit van de maatregel, zeker als het extra kosten betreft. Kan de Minister een indicatief voorbeeld geven van extra kosten voor een organisatie als een groot pensioenfonds zal worden aangemerkt als oob? Is hierover contact geweest met de pensioenfondsen?

De leden van de CDA-fractie begrijpen de bijzondere positie van gemeenten en dat de Minister niet voornemens is om deze aan te merken als oob. Toch vragen deze leden of ook hier niet sprake kan zijn van maatwerk, zoals de Minister dat ook voornemens is bij woningcorporaties. Deze leden stellen dat het nog wel uit kan maken of een gemeente jaarlijks een begroting heeft van enkele miljoenen aan de ene kant of enkele miljarden aan de andere kanten of scherpere controle-eisen bij de accountant al dan niet van meerwaarde zouden kunnen zijn.